

ליקוטי מוהר"ן בפרשה - 154

פרשת 'כי תצא' - ה'תשפ"ג / מאת הרה"ג אליהו עטיה שליט"א

לקבלת השיעור במייל:
6537488@gmail.com

מבוסס על ליקוטי הלכות בשר וחלב ד, ב

הפרשיות והקשרן לחודש אלול / לקחת חזרה מהיצר הרע את מה ששבה ממני / כיצד תתיר התורה איסור גויה / על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע / הקב"ה לא מעמיד אדם בניסיון שהוא גדול עליו / סופו לשנוא את האשת יפת תואר / מאשת יפת תואר בא בן סוחר ומורה / אהרן זכה שכל בניו צדיקים כי לקח אשה מיוחסת / ר' אליעזר הגדול - בחינת אליעזר בן משה / הפגם שהיה בגרשום בן משה / יהונתן בן גרשום היה כהן לפסל מיכה / היחוס מועיל לזכות לבנים הגונים / יחוס הבעש"ט ומחותנו ר' נחמן לזוד המלך / הביטול של ר' נחמן מהורדנקה לרבו הבעש"ט / ג' מצוות רצופות בעליית שני בפרשה / קשר מצות שילוח הקן לחג סוכות / עיקר התיקונים והאבדות שלנו מקבלים מהצדיק בראש השנה / לפני שהצדיק משיב לך את האבדות הוא בודק שאינך רמאי / 'שכחה' - אלו הן האבדות / העבודה מלמטה שלנו כדי לקבל את האבדות / בערב ראש השנה בציון מרגישים שמקבלים / לרשום מיד על דף מה שזוכים לקבל בהתבודדות / יום כיפור - כנגד מצות לא ילבש / למה קוראים במנחת יום כפור בפרשת ערויות / ביטול היצר הרע לענין הערויות הקרובות לאדם / קריאת פרשת ערויות מזכירה לנו את הפגמים שלנו / טעם התוספות מדוע קוראים בערויות במנחה של כיפור / טעם נוסף שלא תגלה ערותנו בחטאינו / כדי לחזור בתשובה צריך לשלח את השכל המפריע / עם ישראל לא היה יכול לקבל תורה אם לא היה זורק את השכל / בית - שכל, סוכה - זריקת השכל / ב"ת - בבלי, ירושלמי, תוספתא / עשר הספירות בחגי תשרי / המיוחד ביום שמחת תורה / רבינו פועל בליל ר"ה את כל התיקונים שעד הושענא רבא / כיצד ג' מצוות הנ"ל רמוזים כבר בפסוק הראשון בפרשה / מדוע בפסוק הראשון הנ"ל המצוות רמוזות בסדר הפוך / באלול מתחילים מלמטה למעלה / אני לדודי ודודי לי / שמחת תורה - ממלכות עד כתר /

השיעור לרפואת שלמה של שרון בן נעימה נעמי יאל נא רפא נא לוי

הפרשיות והקשרן לחודש אלול

א. בחודש אלול קוראים את הפרשיות המרכזיות של ספר דברים (שופטים, כי תצא, כי תבוא, ניצבים וילך. ולפעמים יוצא שמתחילים ב'ראה, אם חל ראש חודש בשבת). וכל הפרשיות האלו קשורות לענייני חודש אלול. בשיעור הקודם הסברנו את הקשר של מצוות פרשת שופטים לחודש אלול, וגם בשיעור היום בעז"ה נגלה את הקשר בין מצוות שנזכרות בפרשה - לעבודת ה' שלנו בחודש אלול.

לקחת חזרה מהיצר הרע את מה ששבה ממני

ב. הפרשה פותחת (דברים כא, י): "כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וַיִּתְּנֶנּוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבוּיִם, וְכָבַד רִמְזוֹ הַרְבֵּה מִפְרָשִׁים, עַל מַלְחַמַת הַיָּצֵר. וְכֵן אָמַר רַבֵּינוּ בְּלִיקוּטֵי מוהר"ן (תורה ק"ז) "כִּי תֵצֵא לְמַלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ" - שֶׁהוּא הַיָּצֵר הָרָע (שהוא האויב הגדול של האדם). וממשיכה התורה: "וַיִּתְּנֶנּוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׁבוּיִם, פִּירוּשׁ "וְשָׁבִיתָ שְׁבוּיִם" - אֵת הַשְּׁבִי שֶׁהַיָּצֵר הָרָע שָׁבָה מִמֶּנִּי וְלָקַח מִמֶּנִּי 'שְׁבוּיִים', אֲנִי שׁוֹבֵה מִמֶּנּוּ חֹזֵר. וְמַה הַשְּׁבִי שֶׁל הַיָּצֵר הָרָע? הַיָּצֵר הָרָע לֹקַח מִמֶּנִּי נִיּוּצוֹת קְדוּשָׁה שְׁלִי, וְלִכֵּן אֲנִי צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת "וְשָׁבִיתָ שְׁבוּיִם", לְהַחזִיר אֶת הַשְּׁבִי שֶׁהוּא שָׁבָה חֹזֵר לְקְדוּשָׁה.

כיצד תתיר התורה איסור גויה

ג. וממשיך הפסוק: "וְיָרְאִיתָ בְּשָׁבִינָה אִשְׁתִּי יַפֵּת תֹּאֵר וְחָשַׁקְתָּ בָּהּ וְלָקַחְתָּ לָךְ לְאִשָּׁה, וּמִפְרֵשׁ רִשׁוֹ: לֹא דִיבְרַה תוֹרָה אֲלֵא כִּנְגַד יָצֵר הָרָע שֶׁאִם אֵינְךָ הַקַּב"ה מִתִּירָה, יִשְׁאַנֶּה בְּאִיסוֹר וְכו' (גמ' קידושין כא:). ולכאורה קשה, איך התורה מתירה באשת יפת תואר איסור גויה, שהיא אחת מארבע נשים אסורות ר"ת נשג"ז (נדה, שפחה, גויה זונה). והרי מי שחטא בגויה ח"ו, אומרת הגמרא בסוטה (דף ע"ג): מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר (איוב ו, יח) "יִלְפְּתוּ אַרְחוֹת דַּרְכָּם יַעֲלוּ בְתַהוֹ וַיֵּאבְדוּ, ר' אלעזר אומר: קשורה בו ככלב שנאמר (בראשית לט, י) "וַיְהִי כְּדַבְּרָה אֵל יוֹסֵף יוֹם וָלַיִל שָׁמַע אֱלֹהִים לְשָׁכַב אֶצְלָהּ לְהִיּוֹת עִמָּה" - לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ בְּעוֹלָם הַזֶּה, לְהִיּוֹת עִמָּה לְעוֹלָם הַבָּא, ע"כ. א"כ זה מאוד קשה להתפטר מהקשר עם הגויה, לכן עושים

הרבה תיקונים למי שח"ו נפל בחטא החמור הזה. ואילו בפרשתנו כתוב: אדם שראה בשביה אשת יפת תואר וחושק בה, מתירים לו לקחת אותה.

אלא שהתורה יודעת ומכירה את נפש האדם, וכמו שאומרים בסוף נפילת אפיים: "כִּי הוּא יָדַע יָצְרָנוּ - זְכוּר כִּי עֶפֶר אֲנַחְנוּ". מה הפירוש? בזמן שאדם נלחם במלחמה, הוא צריך להגביר בעצמו את גבורות הדמים, כדי להיות חס מזוג מאוד להרוג באויביו, וכיון שהוא רואה הרבה דם - טבע הדברים - שהדם שלו ג"כ מאוד רותח, ובזמן שהדמים רותחים, ויש הרבה גבורות, אז מתעורר היצר הרע של ערויות באופן מאוד חזק. ולכן התורה התירה את הדבר הזה, כי היא ידעה שיש כאן יצר הרע שמאוד קשה לעמוד בו, כלומר שהוא ניסיון שעל פי רוב לא יוכל האדם לעמוד בו.

על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע

ד. וכאן בא ללמד אותנו, שאם התורה מתירה אשת יפת תואר, כי היא יודעת שאדם לא יכול לעמוד בניסיון הזה, ולכן היא התירה את זה, אבל במקום אחר שאפשר יכול לעמוד בניסיון שם התורה לא התירה. וזו תשובה ניצחת שצריך כל הזמן לענות ליצר הרע. כי אומרים בוידוי של יום כיפור: "על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע". וקשה, הרי כל חטא בא ע"י יצר הרע?

אלא 'על חטא שחטאנו לפניך ביצר הרע' - כלומר, שהאשמנו את היצר הרע בחטאים שלנו. היות שיש יצר הרע שמפתה אותי, אני רוצה להצדיק את עצמי, שבגלל שיש לי יצר הרע כזה גדול, לכן נפלת בחטאים. וזאת הבעיה הכי גדולה, כי אם בן-אדם יאשים את היצר הרע שהוא יותר חזק ממנו, ולכן הוא נופל בעבירות, בסוף הוא יתיר לעצמו את כל התורה כולה.

הקב"ה לא מעמיד אדם בניסיון שהוא גדול עליו

ה. והטענה הזו שהיה לי יצר הרע גדול, זה אחד השקרים הכי גדולים, ולמה? כי הכלל הוא: שהקב"ה לא מעמיד אדם בניסיון שהוא לא יכול לעמוד בו. כלומר, שניסיון שהוא גדול עליך, הוא לא מגיע אליך, השם יתברך לא נותן לאדם שום ניסיון שאדם לא יכול לעמוד בו, כי כל הניסיונות שבעולם באים רק לטובתך, כדי שע"י שתעמוד בניסיון, תזכה לקבל שכר. אבל אם קבלת ניסיון שהוא גדול עליך, והיצר יותר גדול ממך, אין כאן את המטרה של יצר הרע של הבחירה. אלא שאין דבר כזה ניסיון שאני לא יכול לעמוד בו. וצריך לדעת את הדבר הזה בידיעה ברורה כדי שא נקנה את השקר של היצר הרע שאומר לך שזה ניסיון שהוא גדול עליך. והראייה לזה מפרשתנו שמתו שבאמת הניסיון גדול עליך - התורה מתירה אפי' אשת יפת תואר.

סופו לשנוא את האשת יפת תואר

ו. ואפילו שהתורה מתירה לבסוף את 'אשת יפת תואר' מיד התורה רומזת שלא כדאי לך לקחת אותה לאשה, וכמו שרש"י אומר: "אם נשאה, סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו (דברים כא, טו): "כִּי תִהְיֶינָה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֶהְיֶיבָה וְהָאֶחָת שְׂנוֹאָה", וסופו להוליד ממנה 'בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵד' - לִכֵּן נִסְמְכוּ פִרְשׁוֹת הַלְלוּ, ע"כ.

וזהו "כִּי תִהְיֶינָה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הָאֶחָת אֶהְיֶיבָה" - זו האישה היהודיה שלך. וְהָאֶחָת שְׂנוֹאָה' - זו אשת יפת תואר, שבסוף סופך לשנוא אותה. ומכאן התורה מלמדת כאן מוסר השכל לכל אדם: שאם

כשדורש בפרשת פרה אדומה, והתפלל שיהיה מזרעו, וכבר התקיים זה בבן משה שנקרא אליעזר.

הפגם שהיה בגרשום בן משה

י. אבל בבן הראשון של משה – גרשום היה בו איזה צד נדנדוד. מה הסיבה? כתוב במכילתא (יתרו מסכתא דעמלק פ"א) וז"ל: בשעה שאמר משה ליתרו, תן לי צפורה בתך לאשה, אמר לו יתרו, קבל עליך דבר זה שאומר לך ואני נותנה לך לאשה, אמר לו מהו, אמר לו בן שיהיה לך תחלה יהיה לעבודה זרה, מכאן ואילך לשם שמים, וקבל עליו, עכ"ל. וכבר הרעישו את העולם על מדרש תמוה זה. ויש מפרשים, שהבין משה, שכמו שמאברהם יצא ישמעאל, ומיצחק עשו, גם ממנו צריך לצאת פסולת, ולכן הסכים.

יהונתן בן גרשום היה כהן לפסל מיכה

יא. וכך התקיים לבסוף, שהבן של גרשום יהונתן, נעשה כהן לעבודה זרה בפסל מיכה, וכמו שכתוב (שופטים יח, ל) "וַיִּקְמוּ לָהֶם בְּנֵי דָן אֶת הַפֶּסֶל וַיהוֹנָתָן בֶּן גֵּרְשֹׁם בֶּן מְנַשֶּׁה הוּא וּבָנָיו הָיוּ כַהֲנָיִם לְשִׁבְטֵי דָן עַד יוֹם גְּלוֹת הָאָרֶץ", ודורשת הגמ' בבא בתרא (דף קט:) שאינו בן מנשה, אלא בן משה. ולכן האות נ' של מנשה תלויה, ותלו את הקללה במקולקל שזה מנשה, ולשמור על כבודו של משה.

היחוס מושיע לזכות לבנים הגונים

יב. רבינו אומר בספר המידות (ערך 'בנים' ח"ב אות י"ז) וז"ל: אֶפִּילוּ אִשָּׁה צְדָקָת פְּשִׁיאָא אִינְהָ מִיּוֹסְתָא, על ידי זה מולדת בנים שאינם הגונים – ואפילו שציפורה היתה צדקת מאוד גדולה (כמובא במדרשים) כיון שהיא לא מיוחסת, יצא ממנה בסוף נכד שעבד עבודה זרה.

יחוס הבעש"ט ומחוטנו ר' נחמן לדוד המלך

יג. הבעל שם טוב הקדוש היה מיוחס לדוד המלך. ומאפה יודעים את זה? לרבי נחמן מהורדנקה (סבו של רבינו), היה בן בשם רבי שמחה, והבעל שם טוב הקדוש רצה לייחד את נכדתו פיגא (אמא של רבינו) לרבי שמחה, ואז אמר לו רבי נחמן מהורדנקה: אף על פי שאתה הרבי שלי, אבל לגבי שידוך אני יותר מיוחס ממך, כי אני צאצא של דוד המלך, ולכן אני רוצה משפחה יותר מיוחסת ממך.

ואמר לו הבעל שם טוב: 'אתה צודק, יש מעלה לרבי, ויש מעלה של ייחוס', אבל האמת, שגם אני כמוך מיוחס לדוד המלך, והבעש"ט הראה לרבי נחמן מגילת יוחסין עד דוד המלך. אביו של הבעש"ט קראו אליעזר, והוא נקרא כך על שם אחיו של הרמ"א (רבי משה איסרליש) והבעל שם טוב הוא צאצא של אחיו של הרמ"א, ומשפחת הרמ"א מיוחסת עד דוד המלך. וב"ה השידוך בין רבי שמחה ופיגא עלה יפה, ומהם נולד רבינו הקדוש.

הביטול של ר' נחמן מהורדנקה לרבו הבעש"ט

יד. וזה פלא איך שרבי נחמן מהורדנקה שהיה תלמיד ששירת את הבעל שם טוב בכל מאודו, ובכל זאת התנגד בהתחלה לשידוך, בגלל שחשב שאין לכלה ייחוס לדוד המלך. מסופר (ספורים מהשמות "א – כתבי אנ"ש עמ' תנ"א) שפעם ר' נחמן סידר את ה'לולקא' – מקטרת ארוכה שהגיעה עד הרצפה – של הבעש"ט, ורבי נחמן השתטח על הרצפה בפישוט ידיים ורגליים כדי לפטמה ולהדליקה. וכשראתה זאת האחות של רבי נחמן, אמרה לו: 'אמנם זה הרבי שלך, אבל ככה אתה מבזה את עצמך להשתטח על הרצפה?' אמר לה: מה אני

אדם מתחתן עם אישה בגלל שהיא יפת תואר, ולא בגלל שהוא מצא בה מידות טובות, ודברים טובים, אלא הוא התחתן איתה בגלל שהיא יפה – סופו לשנאות אותה. ורק אם באמת יש מידות טובות, ובסיס נכון לנשואין, אז זוכים להקים בית נאמן בישראל. וע"ע בכתבי הרמב"ן ח"ב (עמ' שלב), שהנושא אישה לשום יופי, נולדים לו בנים שאינם הגונים. (כעין מה שמבואר בגמ' בקידושין ע. על הנושא אישה לשום ממון).

כתוב (משלי לא, ל): "שֶׁקֶר הַחֵן וְהַבֵּל הַיָּפִי אִשָּׁה יִרְאֶת ה' הִיא תִתְהַלֵּל" – אבא שלי אומר בשם הגאון מוילנא פירוש יפה בפסוק זה: שקר החן – אפס, הבל היופי – עוד אפס, "אִשָּׁה יִרְאֶת ה' הִיא תִתְהַלֵּל" – זה אחד, וכשיש אחד לפני שני אפסים זה נהיה מאה, כשיש יראת שמים באמת, אדרבה החן והיופי זו מעלה.

מאשת יפת תואר בא בן סורר ומורה

ז. ולאחר מכן באה הפרשה השלישית של 'בן סורר ומורה'. ופרשה זו נאמרה אפילו על דוד המלך (כמבואר בגמ' בסנהדרין קו.), שהיה לו בן סורר ומורה – אבשלום, שמרד באביו והמליך את עצמו ושכב עם פלגשי אביו. וכתוב שדוד פחד מהחילול השם שיש לו בן כזה כמו אבשלום. ואמרו לו החכמים מדוע נשאת יפת תואר – אבשלום היה בן של יפת תואר, כמו שכתוב (שמואל ב' ג, ג) "וְהַשְּׁלִישִׁי אַבְשָׁלוֹם בֶּן מְעִקָּה בַת תַּלְמִי מֶלֶךְ גִּשׁוּר", ודוד לקח אותה במלחמה כדין אשת יפת תואר. אמר להם דוד לסנהדרין: הרי התורה עצמה התירה, ואני עשיתי מה שכתוב בתורה. אמרו לו: דוד המלך, למה לא דרשת סמוכים, הרי הפרשיות האלה סמוכות אחת לשניה, פרשת יפה תואר, ואח"כ 'כי תהיין לאיש שתי נשים (והאחת שנואה' – מלמד שסופך לשנאותה), ומיד אחר כך פרשת 'בן סורר ומורה', ללמד שכל הפרשיות האלו קשורות ביחד. יוצא, שבן סורר ומורה מגיע מאדם שנשא אישה יפת תואר שלא לשם שמים.

אהרן זכה שכל בניו צדיקים כי לקח אשה מיוחסת

ט. מובא בגמרא (בבא בתרא קי.) אמר רבא: נאמר (שמות ו, כג) "וַיִּקַּח אֶהֱרֹן אֶת אֱלִישֶׁבֶע בַּת עֲמִינדָב אַחֹת נַחֲשׁוֹן לֹאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת נָדָב וְאֶת אֲבִיהוּא אֶת אֶלְעָזָר וְאֶת אִיתָמָר" – ממשמע שנאמר 'בת עמינדב' איני יודע שאחות נחשון היא? ומה תלמוד לומר אחות נחשון? מכאן, שהנושא אישה צריך שיבדוק באחיה". אם אדם רוצה לדעת אם האישה צדקת, שיבדוק באחים שלה, מה הסיבה? אומרת הגמרא: "תנא, רוב בנים דומין לאחי האם". ולכן אהרן הכהן זכה שכל ארבעת הבנים שלו היו צדיקים וקדושים – נדב ואביהוא שהיו שקולים כמו משה ואהרן ואפילו יותר כמו שנאמר עליהם (ויקרא י, ג): "בְּקִרְבֵי אֶקְדָּשׁ" (ע"ש ברש"י). ואלעזר ואיתמר שהיו צדיקים כ"כ גדולים. וכל זה בזכות שאהרן זכה לקחת אישה מיוחסת כמו אלישבע בת עמינדב אחות נחשון.

ר' אליעזר הגדול - בחינת אליעזר בן משה

ט. ומצד שני אומרת שם הגמ' (בבא בתרא דף קט:) שמושה רבינו שלקח את ציפורה בת יתרו, שהיה כומר לעבודה זרה יצא ממנו יהונתן שהיה כהן לפסל מיכה. למשה היו שני בנים גרשום ואליעזר. אליעזר היה נשמת ר' אליעזר הגדול, וכמו שרבינו מביא את המדרש (במדבר רבה יט, ז) בליקוטי מוה"ר"ן (תורה ז' תניינא), על הפסוק (שמות יח, ד) "וַיֵּשֶׁם הָאֶחָד אֱלִיעֶזֶר", שמושה רבינו ראה את נשמת ר' אליעזר הגדול

בְּאִשְׁרֵי שִׁיחָהּ לְהֵם תִּקְוֶן בְּשׂוֹם אֶפֶן, אֶף עַל פִּי בֶן בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה יְכוּלִין אֶפְלוּ הֵם לְקַבֵּל תִּקְוֶן. אֶף עַל פִּי שְׂבָכָל הַשָּׁנָה אֶפְלוּ הוּא בְּעֵצְמוֹ זְכוּרָנוּ לְבִרְכָה לֹא הָיָה יְכוּל לְתַקְנֵם, אֲבָל בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה גַּם הֵם יְכוּלִים לְקַבֵּל תִּקְוֶינִים. כִּי אָמַר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עֲנִינִים וְתִקְוֶינִים מִה שְׂבָכָל הַשָּׁנָה גַּם הוּא אֵינוֹ יְכוּל לְעֲשׂוֹת, עִכְ"ל.

לפני שהצדיק משיב לך את האבדות הוא בודק שאינך רמאי

יח. וממשיך רבינו שם בלקוטי מוהר"ן ואומר: פי הצדיק חוזר על אבדתו עד שמוצאנה, ואחר שמוצאנה, חוזר ומבקש אחר אבדות אחרים עד שמוצא גם אבדתם, עד שמוצא האבדות של כל העולם, על בן צריך לבוא להחכם לבקש ולהביר אבדתו, ולשוב לקבלה אצלו, אף הצדיק אינו משיב לו האבדה עד שידרשנו אם אינו רמאי ושקרן, כמו שכתוב (דברים כב, ב) "עד דרש אחיך והשבתו לו" – 'עד שתדרש את אחיך אם אינו רמאי' (בגמא מצינא כתי), עכ"ל.

הצדיק בודק לפני שהוא משיב לך את האבדה, שאתה ח"ו לא רמאי, שבאת לצדיק כדי להתקרב להשם, ועשית תשובה, ויודי דברים, עשית עבודת הכנה, ואתה רוצה את האבדות שלך, בשביל שתוכל לעסוק בעבודת ה' ולעשות נחת רוח לה' ית'.

'שכחה' - אלו הן האבדות

יט. וכבר הבאנו מדברי רבינו: שהאבדות – זה השכחה, כמו שכתוב (תהלים לא, יג) "נִשְׁכַּחְתִּי כִּמְת מִלֵּב הַיִּיְתִי כְּכֹלִי אֲבֹד" – כל שכחה זה בחינת 'אבדה'. מובא בגמ' (ע"ז נב): 'ברוך אתה לשמים שהחזרת לי אבדתי'. מה הפשט? כשהחכם מזכיר לחברו איזה דבר שהוא שכח, זה 'השבת אבדה'. כן, ע"י שהזכרת לי מה ששכחתי, זה נקרא שהחזרת לי אבדה.

ומה הדבר שכל אדם שוכח? את התורה שלמדת עם המלאך במשך תשעה חודשים בבטן של אמא. המלאך לימד אותך מה התפקיד ומה התיקון שלך בעולם, וכשיוצא התינוק המלאך משכחו את כל מה שלמדו (כמבואר בנדה ל:), כדי שישגיג את הכל על ידי עבודתו.

העבודה מלמטה שלנו כדי לקבל את האבדות

כ. כל אדם צריך לדעת מה התפקיד שלו פה בעולם הזה? ואיך אני ידע את התפקיד שלי? על ידי רוח הקודש. לכל יהודי יש בחינה של רוח הקודש, כי ה' יתברך נותן לו ניצוץ רוח הקודש ע"י הצדיקים, כדי שהוא ידע מה עבודת השם שלו בעולם, ומה הקב"ה רוצה ממנו. והצדיק עושה זאת "עד דרש אחיך והשבתו לו". קודם כל אתה דורש ומבקש, ע"י שאתה נותן סימנים – שזה עבודת השם שלך, כי אתה הוא בעל האבדה שמחזר אחר אבדתו, כמו שלמדנו בתחילת קידושין (סוף דף ב:) שדרך האיש לחזר אחר אבדתו. כי אם לא ביקשת, ולא נתת את הסימנים, ודאי שאי אפשר לדרוש אותך ולהחזיר לך את האבדה. לכן צריך קודם לעשות איתערוותא ולעבוד, ואז הקב"ה נותן לך ע"י הצדיק שאתה מקושר אליו את האבדות שלך – לדעת מה אתה צריך לעשות בעולם.

בערב ראש השנה בציון מרגישים שמקבלים

כא. אחד הדברים שרואים בחוש בהתבודדות ויודי דברים של ערב ראש השנה, שעושים בציון הקדוש, שזוכים להתנוצצות במוח מה תהיה עבודת ה' שלי למשך השנה הבאה. ומקבלים את זה כבר

אגיד לך מגדלותו, בגלל שאני קצת לומד תורה, אני יודע שהוא לא אלוקים, אבל אם את היית יודעת את גדלותו, היית טועה לחשוב שהוא כביכול אלקים.

ולמרות שהוא כל כך שיבח את רבו, אבל בענין השידוך, כשרבי נחמן חשב שהבעש"ט לא מיוחס עד דוד המלך, הוא לא הסכים לשידוך, עד שהבעש"ט מרגיע אותו, שגם לו יש ייחוס עד דוד המלך. ולכן, מאוד חשוב כשאדם מתחתן יש ענין לקחת משפחות טובות ומיוחסות.

ג' מצוות רצופות בעליית שני בפרשה

טו. וכעת נדרוש את הפסוק של פרשתנו: "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וְנָתַנּוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׂבִי" – על עבודת ה' בחודש אלול ותשרי, בבחינת 'נעוץ סופן בתחילתן', ועל הקשר של חודש אלול עם חודש תשרי. הנה בעליית שני בפרשה יש שלוש מצוות רצופות. המצווה הראשונה – מצות השבת אבדה (דברים כב, א-ג): "לֹא תִרְאֶה אֶת שׂוֹר אַחִיךָ אוֹ אֶת שֵׂי נִדְחִים וְהִתְעַלְמָתָם מֵהֶם הֵשֵׁב תִּשְׁבֵם לְאֹחֶיךָ... וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמְרוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל אֲבֹדַת אַחִיךָ אֲשֶׁר תֵּאָבֵד מִמֶּנּוּ וּמִצֵּאֲתָהּ לֹא תוּכַל לְהִתְעַלֵּם". המצווה השנייה (שם, ה): "לֹא יְהִי כְלִי גֵבֶר עַל אִשָּׁה וְלֹא יִלְבַּשׁ גֵּבֶר שְׂמֹלֶת אִשָּׁה כִּי תוֹעֵבַת ה' אֱלֹהֶיךָ כָּל עֲשֵׂה אֵלֶּה". המצווה השלישית – שילוח הקן (שם ו-ז): "כִּי יִקְרָא קֶן צְפוּר לְפָנֶיךָ בְּדָרְךָ בְּכָל עֵץ אוֹ עַל הָאָרֶץ... לֹא תִקַּח הָאֵם עַל הַבָּנִים, שְׁלַח תִּשְׁלַח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ".

וכמו שראינו שיש קשר בין ג' המצוות: מצות 'פת תואר'. מצות 'שתי נשים אחת אהובה ואחת שנואה וגו', ומצות 'בן סורר ומורה' ששלושתן קשורות אחת לשניה, כך גם ג' המצוות: 'השבת אבדה', 'לא ילבש גבר שמלת אשה' ו'שילוח הקן', קשורות אחת לשניה, ע"י שהן כנגד ראש השנה, יום כיפור, וחג סוכות – ונתחיל מהסוף להתחלה:

השר מצות שילוח הקן לחג סוכות

טז. הרמב"ן מביא את מדרש רבי נחוניא בן הקנה בספר הבהיר (הגילוי הראשון של סודות הקבלה מוזמן הקדמונים) שמצות שילוח הקן שייכת לחג סוכות, וז"ל: מאי 'וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ'? אָמַר רַבִּי רְחִימַאי אוֹתָם בָּנִים שְׂגָדְלָה – וּמַאי נִיהוּ שְׂבָעַת יְמֵי הַסִּפָּה, ע"כ. ובהמשך נבאר את הדברים בעזרת ה', עכ"פ מפורש הקשר בין שילוח הקן לחג סוכות.

עיקר התיקונים והאבדות שלנו מקבלים מהצדיק בראש השנה

יז. וכמו כן, המצווה הראשונה – 'השבת אבדה' – היא כנגד ראש השנה. רבינו הקדוש מסביר בליקוטי מוהר"ן (תורה קפ"ח) שכל האבדות נמצאים אצל הצדיק, וז"ל: דַּע שְׂצָרִיךְ לְנִסְעָ לְהַצְדִּיק לְחִזּוֹר עַל אֲבֹדָתוֹ, כִּי קֹדֶם שִׁיּוּצֵא הָאָדָם לְאֹיֵר הָעוֹלָם, מְלַמְדִין וּמְרַאֲיִן לוֹ כָּל מַה שְׂצָרִיךְ לְעֲשׂוֹת וְלַעֲבֹד וְלְהַשִּׁיג בְּזֶה הָעוֹלָם, וְכֵינן שִׁיּוּצֵא לְאֹיֵר הָעוֹלָם מִיָּד נִשְׂפָח מֵאֲתוֹ, כְּמוֹ שְׂאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה (נְדָה ל:). וְהַשְׂכָּחָה הִיא פְּחִינַת אֲבֹדָה וְכוּ'. וְצָרִיךְ לְחִזּוֹר וּלְבַקֵּשׁ אֲבֹדָתוֹ, וְהַאֲבֹדָה שְׁלוֹ הִיא אֶצֶל הַצְדִּיק, עִכְ"ל.

ומקובל אצל אנשי שלומנו, שעיקר הזמן לקבל את האבדות והתיקונים, הוא בראש השנה. וכמו שכתוב בחיי מוהר"ן (סוף אות ת"ו), וז"ל: לְעֲנֵן רֵאשׁ הַשָּׁנָה שְׂצָרִיכִין לְהִיּוֹת אֶצְלוֹ עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה דִּיקָא, אָמַר שִׁיּוּכִלִין אֲזַ אֲנָשִׁים לְקַבֵּל תִּקְוֶינִים מִה שְׂבָכָל הַשָּׁנָה לֹא הָיָה

ביטול היצר הרע לענין העריות הקרובות לאדם

כה. ואף על פי שבדרך כלל אדם לא חוטא ברוב העריות הכתובות בתורה – כי רוב בני אדם אינם עושים עבירה עם הקרובות שלהם. וכמובא בגמרא יומא (דף סט): שאנשי כנסת הגדולה ביקשו רחמים – עד שניתן בידם היצר של עבודה זרה והם בטלו אותו לגמרי. וכיון שראו שיש שעת הכושר – ותפילתם מקובלת, ביקשו לבטל גם את היצר הרע של עריות. וכשניתן בידם, בדקו לראות איך העולם מתנהג בלי היצר הרע של עריות, וראו שבכל ארץ ישראל לא נמצא ביצה טרייה, כי אפי' התרנגול והתרנגולת שהם פרוצים, עד שהגמרא לוקחת אותם לדוגמא לריבוי תשמיש, כמובא (ברכות כב.): שתלמידי חכמים לא יהיו מצויים אצל נשותיהם כתרנגולים, כי כשרוצים לדמות אדם פרוץ אומרים שהוא כמו תרנגול. וראו שאפילו התרנגול לא מצוי אצל התרנגולת ואין אפילו ביצה אחת, וכל שכן שלא היה פריה ורביה מפני שבטלו את יצר הרע של עריות. ולכן ראו שהיצר הזה הוא צורך העולם, ואי אפשר לשוחטו ולבטלו לגמרי, ולכן רק 'כחלינהו לעיניה' – סימו את עיניו של היצר הרע, וזה הועיל שיצר הרע לא מתגרה באדם באיסור קרובות.

אם אדם לא מביא על עצמו את היצר הרע הזה בכח – הוא לא יפול באיסור הזה, אולם היום שיש את כל המסכים, שיש שמה פיתויים מאוד גדולים, יש שנפלים אפילו בעריות של קרובות. אבל בעיקרון אדם נורמלי אין לו תאוה לאמא שלו, ולא לאחותו לא לבת שלו, לא באשת דודו, ולא ברוב העריות שנכתבו בתורה.

קריאת פרשת עריות מזכירה לנו את הפגמים שלנו

כו. אבל עצם לימוד פרשת עריות, מזכיר לנו את העבירות שלנו, במה שאנחנו נכשלים, ועיקר העוון שנכשלים בו זה בראיית העיניים: "ולא תתרו אחרים לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם" (במדבר טו, לט), וכן כל נדנדוד באיסורי עריות שלא נזהרים בהם לגמרי, בהרחקות של נידה, או כשאדם צוחק עם אשה שהיא ערוה כמו אשת איש, או רומז וקורץ בעיניו לנשים, או בהושטה מיד ליד, וכן בדברים שהם יותר בדקות – ולכן לפי פירוש רש"י, קוראים בתורה במנחה של כיפור בפרשת עריות, כדי להזכיר לנו שעיקר היצר הרע של אדם – על עריות, ושכל אדם יעשה תשובה על חטאי העריות שיוכל להתנקות, ולזכות לכפרת עוונות מושלמת.

טעם התוספות מדוע קוראים בעריות במנחה של כיפור

כז. פירוש שני של ה'תוספות' (במגילה ט) – הסיבה שקוראים פרשת עריות במנחה של יום כיפור, מפני שהנשים יוצאות ביום כיפור בבגדי לבן ומקושטות בתכשיטים נאים לכבוד היום הקדוש וכל אחת נראית כמו כלה, ואם לא תשמור על העיניים ביום הקדוש כבר במוציא כיפור אתה יכול ח"ו ליפול, ולכן קוראים את פרשת עריות במנחה של כיפור, וז"ל: "לפי שהנשים מקושטות לכבוד היום, צריך להזהיר העם שלא ייבטלו בהם".

טעם נוסף שלא תגלה ערותנו בחטאינו

כח. הפירוש השלישי של ה'אבודרהם' (ומובא גם בתוספות בשם המדרש) קוראים פרשת עריות בכיפור, לפי שישראל רומזים להקב"ה, שכשם שהזהרת אותנו לא לגלות ערוה, כך לא תגלה ערותם (של ישראל) בעוונם. וכמו שאנחנו קבלנו את הציווי שלך לא לגלות ערוה גם אתה השיי"ת אל תגלה את ערותנו, ערוה – זה רמז למקום

בערב ראש השנה, כי עבודת השם שלנו מתחילה כבר ממעריב הראשון של ראש השנה, כמו שאומרים בפיוט 'אחות קטנה': "תכלה שנה וקללותיה תחל שנה ובכחותיה", כבר אז מתחילה השנה וצריך להתחיל את עבודת ה' של השנה, ולכן כבר בערב ראש השנה מקבלים 'דעת' – מה העבודת ה' שלי השנה.

בערב ראש השנה כשאדם זוכה לעשות את ההתבודדות והיודי דברים אצל צדיק האמת בציון הקדוש באומן, מאיר לו בהארה ברורה, מה הדבר (או הדברים) שהוא צריך לעסוק בהם ולתקן אותם בשנה זו, במה הוא צריך להתחזק, מה הוא צריך להתקדם וכו'. כדאי לפעמים באותו זמן לשבת עם דף ועט, ולרשום את כל ההשגות שאתה משיג תוך כדי עבודת ה' שלך. כדי שלא תאבד ותשכח עוד הפעם. וכמו שרבינו אומר בשיחות הר"ן (שיחה נ"ח), וז"ל: יש דבר שפורח במחשבה כמו זריחה, ואחר כך פורח מהמחשבה. וצריך שיהיה לזה בריה ואיש חיל, לרדף ולרוץ אחריה להשיגה.

לרשום מיד על דף מה שזוכים לקבל בהתבודדות

כב. לפעמים בהתבודדות אני יושב עם דף ועט וכותב, ואני כותב בעצימת עיניים דוקא, ולמה? כי אחד הדברים שיכולים לשבור את הדבקות העצומה בהתבודדות, זה שפותחים את העיניים, כי פתאום אתה רואה שאתה עדיין בעולם הזה, ונופלים מהדבקות, אבל בזמן שאתה עדיין בעצימת עיניים, אתה לא פה, אתה יכול להיות במקום של המחשבה שלך. ולכן אני כותב בעצימת עיניים, כדי לא לאבד את המתנות שאני מקבל תוך כדי ההתבודדות. ובפרט כשאנחנו בציון של רבינו הקדוש בערב ראש השנה, אנחנו מקבלים את האבודות וההדרכה שהצדיק נותן לנו, בבחינת: "עד דרש אהיקך אתו וקשבתו לו" – שהצדיק דורש וחוקר אותך שאתה לא רמאי, ורואה שאתה מתוודה ויודי דברים ובוכה בלב נשבר, אתה כבר טהור וזך אחרי חודש שלם של עבודת השם של התשובה, ואז אפשר להגיע למדרגות מאוד גבוהות ולקבל מתנות נפלאות, כמו שאנחנו זוכים לקבל כל שנה אצל רבינו הקדוש והנורא בציון הקדוש באומן, ולכן חשוב לרשום את הכל מיד כדי שלא יאבד שוב. וזהו ראש השנה שעניינו הוא מציאת האבודות.

יום כיפור - כנגד מצות לא ילבש

כג. ענין יום כיפור – כנגד המצוה השניה: "לא יקיה כלי גבר על אשה". מפרש רש"י: "שתהא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים (ספרי רכ"ז נזיר נט.), שאין זו אלא לשם ניאוף". אשה שהולכת בין אנשים, זה רק בשביל פריצות. וכן "ולא ילבש גבר שמלת אשה" – פירש"י: "לילך לישוב בין הנשים". כלומר, במצות 'לא ילבש' הכוונה למנוע חטאים של תאות עריות.

למה קוראים במנחת יום כיפור בפרשת עריות

כד. יום כיפור – מאוד מודגש בו הענין של 'תקון הברית', אנחנו קוראים במנחת יום כיפור בפרשת העריות (כמובא בגמרא מגילה לא): יש לדבר זה ג' פירושים: א. פירוש רש"י: מנחה זה לפני תפילת נעילה, שאז החתימה, והוא זמן לעורר בתשובה בין מנחה לנעילה. ובזמן שקוראים בפרשת עריות, אדם שומע ומתחזק לפרוש מעבירות עריות שבידו. שהרי אומר רבינו בליקוטי מוהר"ן (סוף תורה ב): 'עקרא דיצרא בישא על ערין והיא עקרא דמסאבותא' עיקר היצר הרע – הוא בא על חטא של עריות, וכמו שאומר הזוהר (פרשת ויקרא ח"ג דף ט): וכיון שכן – מזהירים דוקא על עריות שתחזור בתשובה.

בבחינת: חכמה, בינה, ודעת – שכל, כשאדם בבית זה בחינת שכל. לעומת זאת בסוכה – היינו שיוצא מהבית, כתוב אצל יעקב (בראשית לג, י): "וַיַּעֲקֹב נָסַע סִכְתֵּהוּ וַיֵּבֶן לוֹ בַּיִת, וַלְמַקְנָהוּ עֲשָׂה סִכְתָּה", סוכות זה בחינה של בהמה, ובהמה זה בלי דעת שאומר אסף: (תהלים עג, כב): "וַאֲנִי בְעֵר וְלֹא אֶדְעֶה בְּהִמּוֹת הַיְיָ עִמָּךְ", התנהגתי כמו בהמה שאין לה שכל, כי זרקתי את השכל, וזה ההבדל בין בית לסוכה.

בי"ת - בבלי, ירושלמי, תוספתא

לב. מוהרא"ש היה אומר: 'בית' ראשי תיבות – ב'בלי ירושלמי תוספתא – ולכן תשים את השכל שלך בתלמוד בבלי, בתלמוד ירושלמי, בתוספתא – שם אתה צריך הרבה שכל, שם תבנה בית, כל השכל שלך תשים בלימוד התורה הקדושה להבין אותה, אבל כשאתה רוצה לקיים מצוות ולעבוד עבודת ה' ולחזור בתשובה. תשים את כל השכל בצד, ותקיים את המצוות בפשטות ותמימות.

רבינו אומר יותר מזה, שאפילו אם השגת סודות הקבלה, כשאתה בא לקיים מצווה עם כל הכוונות, אל תקיים את המצווה בגלל השכל של הכוונות שהשגת והבנת, אל תיטול לולב בגלל שאתה מבין את כל כוונות של הנענועים שאתה דוחה את הרוחות הרעות, ואיך אתה מוריד שפע לעולם, עם כל הכוונות העמוקות, אלא תקיים את המצווה רק כדי לקיים את רצון השם יתברך, שציוה על המצווה הזו בתורה, ולעשות לפניו נחת רוח. כי אם תעשה מצווה בשביל הכוונות, אתה עושה את זה בשביל עצמך, בגלל שאתה חושב שאתה פועל ומתקן וכו', ולא זה התכלית של המצווה, אלא המצווה היא אך ורק בשביל לקיים את רצון הקב"ה.

עשר הספירות בחגי תשרי

לג. נמצא, שכל המציאות של מצות שילוח הקן זה קודם כל "שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם" – מה זה 'אם', כתוב ב'ספר הבהיר' הנ"ל ש'אם' זו 'בינה' – הבנה ושכל. תשלח את הבינה, שהיא האמא, "וְאֶת הַבְּנִים תִּקַּח לָךְ" – אלו שבעת ימי חג הסוכות. הוא לא מסביר מה הקשר? ובעת נגלה סוד נפלא על פי כוונות האר"י ז"ל: דהנה יש עשרה ימים טובים בחודש תשרי, שמסודרים לפי עשר ספירות: יום א' של ראש השנה – הוא בכתר, יום ב' של ר"ה – הוא בחכמה. יום כיפור – נמצא בספירת הבינה, (אמנם בכוונות יש עוד שיטות, אבל בכללות יום כיפור הוא בבינה), כי הוא יום של תשובה, ובחינת התשובה היא בבינה.

יוצא, שראש השנה, ויום כיפור זה בחינת המוחין – כתר, חכמה, ובינה. ואז יש את שבעת ימי הסוכות שהם כנגד שבע הספירות: חסד, גבורה, תפארת, נצח הוד, יסוד, ומלכות – יום א' של סוכות הוא בספירת החסד (כנגד אברהם) יום ב' בגבורה (יעקב) יום ג' בתפארת (יעקב) יום ד' ב'נצח' (משה רבינו) יום ה' ב'הוד' (אהרן), יום ו' ביסוד (יוסף), ויום שביעי הושענא רבא הוא במלכות (דוד המלך). וזה נקרא שבעת ימי הבנין (כידוע בכוונות לולב של האר"י).

המיוחד ביום שמחת תורה

לד. ואז מגיעים לשמחת תורה – ומה מיוחד בשמחת תורה? ביום שמחת תורה יש את עליה של כל הספירות מלמטה עד למעלה, מהמלכות ועד הכתר, כלומר: אחרי שיש את הירידה מראש השנה מהכתר עד שהגענו להושענא רבא במלכות, בשמחת תורה יש עליה בבת אחת – ע"י הריקודים וע"י השמחה הגדולה שעושים, ואז ביום אחד זוכים לעלות חזרה מהמלכות ועד הכתר.

טומאה וחולשה כמו שאומר יוסף לאחיו (בראשית מב, יב): "כִּי עָרְוֹת הָאָרֶץ בָּאתֶם לְרְאוֹת" – מאיפה היא נוחה להיכבש, כך גם חטאים זה החולשה והערוה של האדם. ומבקשים מה' יתברך שימחל לנו על חטאינו וערוותנו. עכ"פ נמצא, שמצות "לא ילבש" מקבילה לכיפור.

כדי לחזור בתשובה צריך לשלח את השכל המפרע

כט. כבר הזכרנו שמצות שילוח הקן – כנגד חג הסוכות. הרמב"ן והריקאנטי מביאים את המדרש וכן ב'ספר הבהיר' (לר' נחניא בן הקנה) שבעת ימי הסוכה הם בחינת מצות שילוח הקן. ונבאר בזה קצת, רבי נתן בליקוטי הלכות (הל' בשר וחלב ד, ב) מסביר את הפסוק בפרשתנו (דברים כב, ז): "שִׁלַּח תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבְּנִים תִּקַּח לָךְ" – בענין של החזרת אנשים בתשובה. וז"ל: מְבַאֵר בְּתַקְוִינִים (תקו"ו, כג.), שֶׁקֵּן צְפוֹר מְרִמּוֹ עַל נְשָׁמַתֵּי דְאִתְתְּרִכוּ מֵאִתְרִיהוּ (הנשמות שגדשו ממקומן), הֵינּוּ הַנְּשָׁמוֹת הַרְחוּקִים מֵהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עַל־יְדֵי מַעֲשֵׂיהֶם שְׂאִינִים טוֹבִים. וְעַל זֶה מְרִמּוֹ הַפְּסוּקִי: "כִּי יִקְרָא קֶן צְפוֹר לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ" וְכו' – שְׂמִי שְׂרוּצָה לְקַח וּלְקַרֵּב אֶלּוֹ הַנְּפֹשׁוֹת הַנְּפּוּלוֹת לְזִכּוֹת לָהֶם, לְקַרְבָּם לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, שְׂאִי אֶפְשֵׁר לוֹ לְקַרְבָּם פִּירָם עַל־יְדֵי שִׂישִׁתְּדֵל תַּחֲלֶה לְשַׁלַּח וּלְסַלֵּק מֵהֶם אֶת חֲכָמָתָם וְדַעְתָּם שִׂישׁ לָהֶם מִקְבָּר, שִׂישִׁלְקוּ דַּעְתָּם מֵעֲצָמָם בְּאֵלּוֹ אֵין לָהֶם שׁוֹם שְׂכָל בְּלָל, עכ"ל.

והביאור בזה, כתוב: "כִּי יִקְרָא קֶן צְפוֹר לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ... אֶפְרָחִים אוּ בִּיצִים" – כשאתה רוצה להחזיר אדם בתשובה, שהוא עדיין קטן כמו ביצה, או אפי' בבחינת 'אפרוח' שאין לו עדיין 'אהבה' ו'יראה' (שהן כמו שני כנפיים), כי גם האפרוח לא יכול לעוף. קודם תשלח ממנו את דעתו, שזה בחינת האמא, ספירת הבינה. אדם שרוצה לחזור בתשובה, ועדיין הולך על פי השכל שלו, חבל על הזמן שלו ושלך. לחזור בתשובה צריך דבר ראשון להשים את השכל בצד, לשמור אותו לגמרא ולתוספות, ורק לשמוע מה שאומרים לך – מה שהצדיק אומר לך לעשות, ותשמע את ההדרכות. ההכנה של האדם לשוב בתשובה, להיות כלי מקבל, וזה רק כשהוא שם השכל בצד.

עם ישראל לא היה יכול לקבל תורה אם לא היה זורק את השכל

ל. רבינו הקדוש מביא בליקוטי מוהר"ן (תורה קכ"ג) על הפסוק (דברים לב, ז): "עַם נִבְּל וְלֹא חָכָם", את התרגום אונקלוס שאומר: "עַמָּא דְקַבְּלוּ אֹרִיזְתָא וְלֹא חֲפִימוּ". ושואל רבינו איך זה יתכן שקיבלנו תורה ולא החכמנו, הרי אדרבה התורה מחכימה אותנו? ומסביר רבינו, שהכוונה לשבח של עם ישראל, כי כשקיבלנו את התורה זרקנו את כל החכמות שהיו לנו בצד, וקבלנו את התורה.

רבינו אומר, אם היינו מתווכחים עם משה רבינו עם השכל שלנו, לא היינו מקבלים את התורה, כי הם יצאו ממצרים עם שכל של חרטומי מצרים, שהיה להם כפירה גדולה. וכמו שפרעה מתווכח עם משה ואומר (שמות ה, ב): "מִי ה' אֲשֶׁר אֲשַׁמְעֶ בְּקִלּוֹ לְשַׁלַּח אֶת יִשְׂרָאֵל לֹא יִדְעֵתִי אֶת ה'", פרעה הכיר רק את שם אלקים, כמו שכתוב (בראשית מא, טז) "וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהָ אֵל יוֹסֵף אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹהִים אוֹתָךְ אֶת בְּלִי זֹאת". בהנהגת שם אלהי"ם פרעה הודה – שזו הנהגה על פי דרך הטבע (אלהי"ם גימטריא הטב"ע), וכל המצרים וגם עם ישראל נפלו בכפירה זו של השכל של חכמי הטבע. וכדי שעם ישראל יוכלו לקבל את התורה שהיא משם הוי"ה – מעל הטבע, זרקו את השכל.

בית - שכל, סוכה - זריקת השכל

לא. ובעת נגיד רמז יפה, כתוב במשלי (כד, ג-ד) "בְּחֻכְמָה יִבְנֶה בַּיִת וּבִתְבוּנָה יִתְּבַנֶּן, וּבְדַעַת חֲדָרִים יִמְלֹאוּ בְּלִי הוֹן יִקְרַע וְנִעְשִׂים", הבית זה

לדוגמא, הרב בא לעשות שלום בית, ובא הבעל עם השכל שלו ונותן את כל ההסברים שלו והשיטה שלו למה הוא צודק, נו, אז בשביל מה באת לרב או ליועץ נישואין, אתה רוצה לחנך וללמד את הרב? קודם כל תבוא נקי, ותרצה לשמוע, וכשאתה בא לשמוע הוא שם את השכל שלו בצד, ויודע שיש מצב שהוא לא מביין.

הדבר השני – 'למלחמה' – מלחמת היצר, באלול אנחנו צריכים להראות להקב"ה איך אנחנו מתגברים על היצר הרע שלנו, חודש אלול מזלו בתולה, וכמו שבתולה היא שמורה מכל דבר איסור, כך אדם נזהר בכל העניינים של חטאי עריות, בפרט בחודש אלול.

הדבר השלישי – ישיבת שביו – אתה כבר מתחיל לעבוד ולחפש אחר האבדות. וזה שייך רק אחרי שכבר זרקת את השכל, ואחרי שהתגברת על יצר הרע, אז אפשר לעשות את העבודה שלי בחיפוש האבדות, להתפלל ולבקש מה' יתברך שיתן לי בראש השנה את האבדות שלי על ידי הצדיק שאני בא אצלו.

אני לדודי ודודי לי

לט. כאמור אלול זה בחינת 'איתערותא דלתתא' – זה יותר בחינת 'אני לדודי' – שצריך לעשות פעולות כדי להתקרב אליו, אמנם הסברנו בשם הרבי, שיש באלול גם 'דודי לי', שזה בחינת 'המלך בשדה' – שזה ענין של נתינת כוח שנרגיש קרבה, ויהיה לנו סייעתא דשמיא לשוב בתשובה. לעומת זאת בתשרי יש את ה-'דודי לי' האמיתי, שהקב"ה נותן לך 'איתערותא דלעילא', ושהקב"ה בא עד אליך – וזה כסדר ג' המצוות בתורה: קודם השבת אבדה, הקב"ה משיב לך את כל האבדות שלך דרך הצדיק בראש השנה, ואחר כך – מצות 'לא ילבש', שהקב"ה נותן לך כוח להישמר מהיצר הרע של עריות, ובסוף מצות 'שילוח הקן', עוד כוח שתזרוק עוד יותר את השכל, כדי שתוכל לזכות לקבל עוד מוחין דקדושה, כי כל פעם שאתה צריך לעלות למדרגה גבוהה יותר, צריך להתחיל מהתחלה בזריקת השכל, ולקבל מוחין חדשים. בחג סוכות יוצאים מהבית, והולכים לסוכה בחינת 'צילא דמהימנותא' – צל האמונה. האמונה והשכל לא הולכים ביחד כידוע מה שרבינו הקדוש אומר: "במקום שבו מסתיים השכל, שם מתחילה האמונה" – 'צילא דמהימנותא' זה ענין של אמונה ולא שכל.

שמחת תורה - ממלכות עד כתר

מ. והחג האחרון הוא שמחת תורה – והיופי של שמחת תורה שיש בו את השילוב של הכל ביחד. אני כבר יכול להחזיר את המוחין, וכל החזרת המוחין היא רק בשביל התורה, ולכן מקבלים הרבה שמחה ביום שמחת תורה, ו'שמחה' זה בבניה, וכמו שאומרים בהלל (תהלים קיג, ט) "אם הבנים שִׁמְחָה הִלְלוּהָ". והתורה זה בחינת חכמה, והחכמה והבניה מגיעים עד הכתר, שזה ענין של שמחת תורה. ולכן כל כך שמחים ורוקדים בשמחת תורה עד שזוכים לכתרה של תורה.

יוצא שבשמחת תורה אנחנו מתחילים מהעקב – למטה של כל הספירות, עד שמגיע לחכמה בינה וכתר. ה' יזכה אותנו להגיע בחגים הקדושים לכל המעלות ולכל האורות העליונים, ונזכה להיכלל בכל עשר הספירות הלוחך וחזור מראש השנה ועד שמחת תורה, אמן.

שבת שלום ומבורך. עריכה: ליאור גבע

רבינו פועל בליל ר"ה את כל התיקונים שעד הושענא רבא

לה. אמר רבינו הקדוש והנורא (שיש"ק ח"ב אות ע"ה), וז"ל: מַה שְׁצַדִּיקִים אֲחֵרִים פּוֹעֲלִים בְּעִבּוּדָתָם מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה עַד הוֹשַׁעְנָא רַבָּא פּוֹעֵל אֲנִי בְּלֵילָה הָרִאשׁוֹן שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה. זה כוחו הגדול של רבינו הקדוש שהיה עושה את כל העשר ספירות כבר בתחילת ערבית הראשונה, וזה היה בימי חייו, שהיה מאוד מאריך בתפילת ערבית של ליל ראש השנה (שיחות וספורים אות י"ט בכתבי אנשי שלומנו עמ' שלי"ט), עד כדי כך שאנשי שלומנו היו גומרים להתפלל ולא היו מחכים לו, כי הוא היה מאריך בתפילה כארבע חמש שעות, והיה אומר שאת העבודה שעושים הצדיקים מראש השנה עד הושענא רבא, הוא כבר עושה במעריב הראשון. מה שאומרים בברסלב שאצל רבינו עובדים כבר ב'ברכו' הראשון, זה לא כתוב בשום ספר! אבל מה לעשות – כך אומרים, ואף על פי שאין לזה מקור, צריכים להסביר שאמנם בימי חיותו, היה לוקח לו חמש שעות, אבל "גדולים צדיקים במיתתם יותר בחייהם" (חולין ט) ולכן עכשיו רבינו גומר את כל העבודה כבר בברכו הראשון בבת אחת.

ביצד ג' מצוות הנ"ל רמזים כבר בפסוק הראשון בפרשה

לו. נמצא, ג' מצוות שמכוונות לחגי תשרי: מצות השבת אבדה – ראש השנה שזוכים למצוא את האבדות אצל הצדיק. מצות 'לא ילבש' – יום כיפור, מצות עריות. שילוח הקן – מצות סוכה. ולפי אדמו"ר הזקן שאמר שבשם של הפרשה, ובפסוק הראשון של הפרשה טמונה כל הפרשה, כבר בפסוק הראשון של הפרשה רמז לכל ה-ג' מצוות, אלא שהסדר הוא הפוך.

נאמר: "כִּי תֵצֵא לְמִלְחָמָה עַל אֹיְבֶיךָ וַיִּנְתְּנוּ ה' אֱלֹהֶיךָ בְיָדְךָ וְשָׁבִיתָ שְׂבִי'וֹ", 'כִּי תֵצֵא' – זה שילוח הקן: "כִּי יִקְרָא קֶן צְפוּר לְפָנֶיךָ בְּדָרְךָ וְגו'", אבל אם יש לך קן בתוך הבית, או במרפסת או על אדן החלון, אין מצות שילוח הקן, כתוב "כִּי יִקְרָא" – פרט למזומן. רמז "כִּי תֵצֵא" – כי מצות שילוח הקן זה רק בקן שהוא בחוץ. "לְמִלְחָמָה" – מלחמת היצר הרע שעיקרה הוא בחטא עריות, וכמו שכתוב מיד: "וְרֵאִיתָ בְּשָׂבִיָּה אֵשֶׁת וְפֶת תֹּאֵר וְחֻשְׁקֶת בָּהּ וְגו'", וזה בחינת מצות 'לא ילבש'. "וְשָׁבִיתָ שְׂבִי'וֹ" – זו מצות השבת אבדה כי צריך לשבות חזרה את כל האבדות שאבדו לי.

מדוע בפסוק הראשון הנ"ל המצוות רמוזות בסדר הפוך

לו. והרי שבפסוק רמוזות שלושת המצוות, אבל בסדר הפוך מהסדר שבו הם נכתבו בתורה, ששם כתוב קודם מצות השבת אבדה, ואחר כך מצות "לא ילבש", ואחר כך שילוח הקן, ואילו ברמז בפסוק הראשון הנ"ל מתחילים עם שילוח הקן (כי תצא), ואחר כך 'לא ילבש' (למלחמה) מלחמת היצר, ורק בסוף מגיעים להשבת אבדה (ושבית שביו).

באלול מתחילים מלמטה למעלה

לח. והביאור: שהפסוק הראשון מדבר על אלול, והפסוקים בהמשך מדברים על תשרי. ונסביר את הדברים: פתחנו בהתחלה שהעבודה באלול זה להכין את חגי תשרי: ראש השנה, כיפור, סוכות. וכשבאים לעשות הכנה, קודם כל מתחילים מ'כי תצא', וכמו שהסביר רבי נתן, שההכנה הראשונה זו זריקת השכל, דבר ראשון כשאתה בא לעשות תשובה, צריך קודם להיות בשפלות ובענוה, ולא לחשוב שאני מביין, אלא לקבל את המוסר והעצות של חכמים בבחינת 'מקבל'. אדם שחושב שהוא מביין, אין לך עם מי לדבר.